

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 12 K (ena številka 30 vin.), za Nemčijo 14 K, za druge države in Ameriko 16 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravnishvuo.

Izhaja ob četrtkih

28. marca 1918

„Ne dotikaj se me!“ (Janez 20. 17.) — Marija pa je jokajoč stala pri grobu ... obrnila se je nazaj in je videla Jezusa ... Ker pa je menila, da je vrtnar, mu je rekla: »Gospod, če si ga Ti vzel, mi povej, kam si ga položil: pa ga bom vzela.« Jezus ji reče: »Marija!« Ona mu obrnivši se reče po hebrejsko: »Raboni!« (kar se pravi Učenik). Jezus ji reče: »Ne dotikaj se me, nisem še namreč šel k mojemu Očetu.« (Jan. 20, 11—17.)

Pojasnilo k sliki glej na osmi strani.

Velikonočni žrtvi hvalnice
darujte kristjani.
Jagnje je odkupilo ovce:
Nedolžni Kristus je z Očetom
spravil grešnike.
Smrt in življenje
sta se spopadla v prečudnem dvoboju:
Mrtvi Vojvoda življenja živ kraljuje. —
Povej nam, Marija,
kaj si videla na poti?

Grob Kristusa živega,
in slavo sem videla vstalega:
Angeljske pričē, potni prt in oblačila.
Vstal je Kristus, moje upanje:
pred svojimi pojde v Galilejo.
Vemo, da je Kristus
resnično od mrtvih vstal:
Ti pa, Zmagovalec, Kristus,
se nas usmili.
Amen. Aleluja.

Pričujoča krasna cerkvena velikonočna pesem je ena izmed petero sekvenc, ki se dandanes še pojo pred evangelijem v petero slučajih. Sekvenca se imenuje himni podoben slovesen spev. Ohranile so se poleg navedene še: *Žalostna je Mati stala* (za praznik Marije Sedem Žalosti), *Pridi sveti Duh* (za binkošti), *Hvali Sion Rešenika* (za Sv. R. Telo) in *Strašen dan bo dan plačila* (za slovesne črne maše). — Velikonočno je zložil dvorni kaplan in življenjepisec cesarja Konrada II. Wipo (1024—1060).

Modrijan na podstrešju.

Dnevnik srečnega človeka. — Francoski spisal Emil Souvestre.

(Nadaljevanje: Domovina.)

16. oktobra. — Mali jeklorez mi je bolje razjasnil zasluge očeta Chafour in spoštujem ga tembolj.

Ravnokar zapušča mojo sobo. Noben dan ne mine, da ne bi prišel delat k moji peči, ali da se ne bi jaz vsedel za njegovo mizo in se z njim pogovarjal.

Stari topničar je videl mnogo in rad pripoveduje. Dvajset let je hodil po Evropi kot oborožen popotnik; bojeval se je brez sovraštva in mislil le na eno: na čast svoje zastave! Bila je, če se hočemo tako

izraziti, misel njegovega praznoverja, a istočasno tudi njegova obramba in varstvo.

Beseda »domovina« mu je bila talisman proti vsem izkušnavam. Manj vredni naravi se zdi težavno, da je v moči ohranila slavno ime; a močno naravo to vzpodbode.

Imel sem tudi trenutke, mi je rekel nekoč, v katerih sem bil popolnoma pripraven »pobratiti se s hudičem«. Vojska ni ravno šola za kmetske čednosti. Vsled mnogege požiganja, uničevanja in moritve okostenimo. A v takih trenutkih sem se spomnil na domovino, o kateri mi je pravil poročnik. Odtedaj so se iz tege norčevali! Ljudje, ki bi ob smrti svoje matere na-

pravili dovtip, so stvar smešili, kakor da bi ne bilo ime domovina tudi plemstvo, ki nalaga dolžnosti! Jaz sam ne bom nikoli pozabil, pred kakimi

norostmi me je obvarovalo ime »domovina«. Ako sem hotel podleči utrujenosti, dočim sem bil za bojno črto in so pokali puškini streli v prednji straži, sem slišal neredkokrat glas, ki mi je šepetal: — Pusti, naj napravijo stvar drugi in obvaruj za danes svojo kožo! Vendar vztogotila se je tedaj v meni beseda »domovina«! in tekel sem brigadi na pomoč. Ako so mi dražili živce glad, mraz in bolečine in sem prišel v stanovanje h godrnjavcem, me je včasih ščemelo v prstih, da bi jih bil najrajši lopnil po hrbtu in jim požgal

njihove bajte; a rekel sem si čisto nalahno: »domovina«! in to ime se ni dalo pogoditi niti s požigalcem, niti z morilcem. Tako sem prepotoval cesarstva od vzhoda do zahoda, od severa do juga in skrbel vedno za to, da ne bi napravil sramote svoji zastavi.

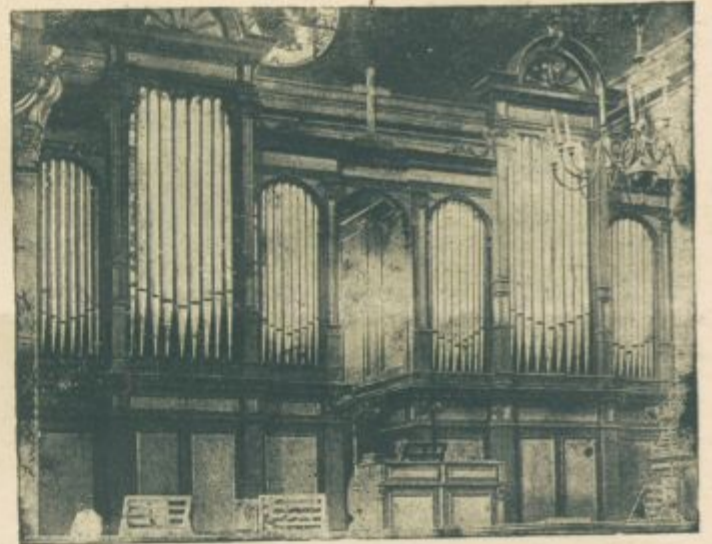
17. oktobra. — Danes sem napravil pri svojem sosedu dolg obisk. Slučajno izgovorjena beseda je bila povod novega zaupanja.

Vprašal sem ga, če je izgubil oba uda, ki sta mu manjkala, v isti bitki.

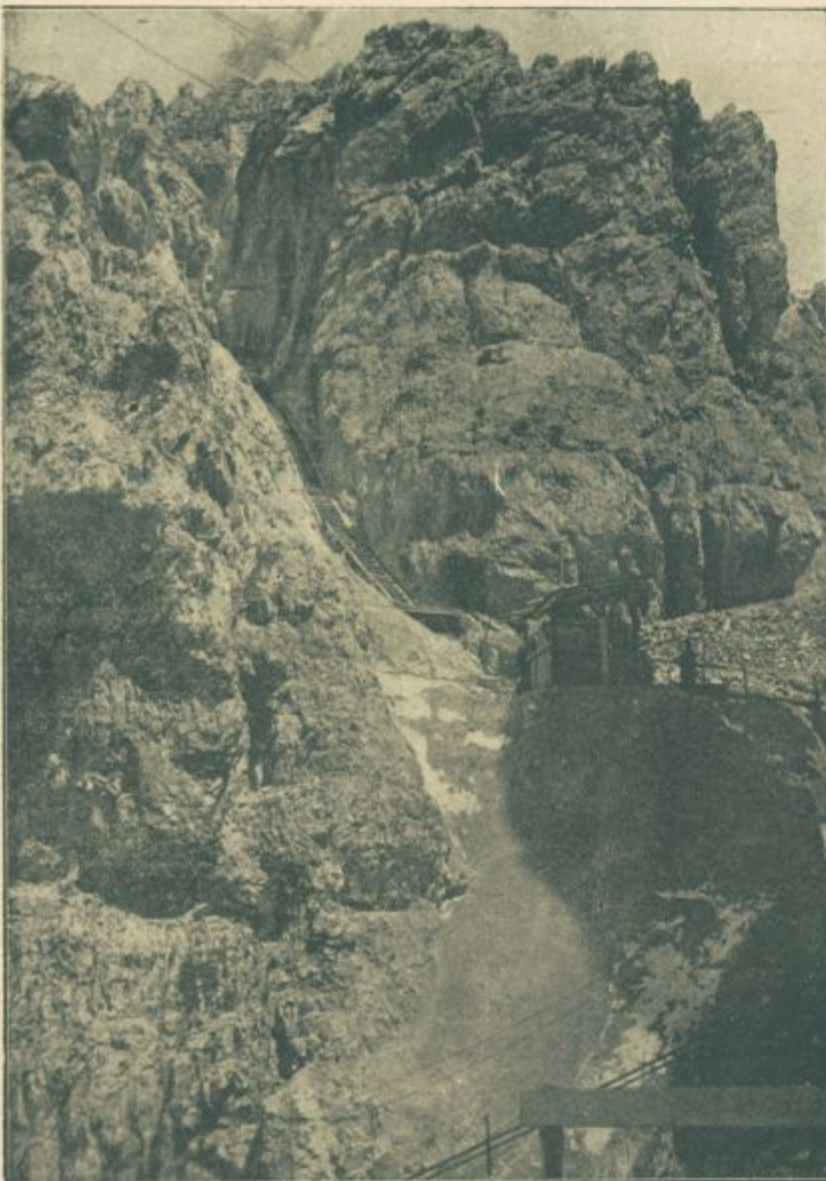
»Vendar ne, vendar ne,« mi je odvrnil; top mi je »vzel« le nogo; kamnolomi v Clamart so mi požrli roko.

In ko sem ga izpraševal po posameznostih, je nadaljeval:

»To je tako enostavno, kakor reči »dober dan«. Po veliki zmešnjavi pri Waterloo sem ostal četrť leta v bolnici, da bi dal svoji leseni nogi časa za rast. Ko sem zopet mogel šantati, sem se poslovil od majorja in jo udaril proti Parizu, v nadi, da najdem tu sorodnika ali prijatelja; a ni bilo sledu o njih, vsi so odšli ali pa bili pod zemljo. Na Dunaju, v Madridu in Berlinu bi bil manj tuj! Akoravno sem imel medtem prehranjevati eno

K pobiranju piščali iz naših orgelj. Na Nemškem nado-meščajo odvzete cinaste piščali s cinkastimi ali — kakor pri pričujočih — s papirnatimi. Iz Amerike smo že pred vojno slišali o papirnatih orgljah. Kako pojó in kako dolgo se drže, ne vemo. — Po pravici rečeno: veliko raje vidimo, da na slovenskih tleh papirnatih piščali nikoli ne poslušamo, in prav nič se nam ne mudi, da bi preizkusili, kako dolgo drže.

Dohod med pečinami k nekemu našemu oddelnemu poveljstvu v visokem gorovju na laškem bojišču.

nogo manj, kljub temu nisem izhajal lažje; tek se mi je vrnil in zadnji groši so izginili.

Pravzaprav sem našel svojega starega eskadronskega poveljnika, ki se je spominjal, da sem mu prepustil pri Montreau svojega konja in ga tako rešil iz vrveža; ponudil mi je prosto mesto v svoji hiši. Vedel sem, da je priženil leto poprej grad in ne slabo posestvo in tako bi lahko večno snažil čevlje milijonarju. Le premisliti sem še moral, ako nimam boljšega dela. Nekega večera sem začel preudarjati.

»Poglej, Chafour,« sem si rekel, »obnašati se moraš kakor mož. Mesto pri častniku se ti prilega; vendar, ali ne moreš storiti ničesar boljšega? Imaš še zdrav trup in krepke roke; ne dolguješ li domovini vseh svojih moči, kakor je imej navado reči tvoj stric v Vincennes? Zakaj nočeš, da stopi v pokoj pri častniku oni, ki je bolj pohabljen kakor ti? Vzdigni se, stari junak, še par krepkih sil, še dve pesti imaš! Ne smemo sesti k počitku, preden je čas.

Nato sem se zahvalil pri eskadronskem poveljniku in ponudil svojo službo

znancu pri bateriji, ki se je bil vrnil na svoj dom v Clamart in zopet prijel za dleto kamnoseka.

Prve mesece sem opravljal službo prostaka, to se pravi, gibal sem se več kot delal; vendar dobra volja preмага kamne, kakor vse drugo, ne da bi bil, kakor pravimo, prvi, sem vendar izpolnil svoj prostor kot poslednji med dobrimi delavci in jedel z dobrim tekom svoj kruh, ker sem si ga pošteno pridobil. Poglejte, še celo ob kamnih sem ohranil svojo ničemurnost. Dobrikala se mi je v notranjosti misel, da delam na tem, da izpreminjam pečine v domove. Šepetal sem si:

»Pogum, Chauffour, domovino poma-
gaš olepšavati.«

In to me je držalo.

K nesreči sem imel med svojimi tovariši državljane, ki so bili nekoliko preveč vzprejemljivi za mikavnost slave, in sicer tako zelo, da si je izmislil eden, ki je videl svojo levo roko na desni strani, da je zanetil ogenj poleg napolnjene mine: mina se je vžgala, ne da bi nas poprej opozorila, in nas podsula s točo kamnov, ki je usmrtila tri ljudi in meni odtrgala roko, od katere imam le še rokav.

»Tako ste bili zopet brez službe?«
sem rekel staremu vojaku.

»To se pravi, moral sem jo menjati,«
je odgovoril mirno. Bilo je težavno najti tako, ki bi se mesto z desetimi, zadovoljilo s petimi prsti; vendar sem jo dobil.

»Kje pač?«

»Med pariškimi cestnimi pometači.«

»Kaj! Bili ste pri...«

»Zdravstvenem voju; le malo, sosed, in to ni bil najslabši čas. Veste, moštvo cestnih pometaçev ni tako slabo sestavljeno, kakor je umazano! Med njimi so stari igralci, ki niso razumeli varčevati, trgovci, ki so prišli na nič pri borzi; imeli smo celo profesorja lepih umetnosti, ki vam je predaval za kozarček žganja latinsko ali žaloigre. Vse to je bilo seveda nezadostno, a uboštvo napravi pregreho odpustljivo in veselost potolaži uboštvo. Tudi jaz sem bil sila reven in vesel, dočim sem se istočasno trudil biti kaj več. Celo v blatu obcestnega jarka sem ohranil mnenje, da nobena stvar ne onečašča, ki more koristiti deželi.

Chauffour, sem si smehljaje šepetal; za mečem kladivo, za kladivom metlo, navzdol gre s teboj, a še vedno služiš domovini.«

»A končno ste svoj novi posel opustili?« sem nadaljeval.

»Ker sem bil odpuščen; cestni pometaçi imajo redkokdaj suhe noge in radi vlažnosti so se mi nazadnje zopet odprle rane na moji zdravi nogi. Nisem mogel več slediti četi, moral sem odložiti orožje. Sedaj je dva meseca od tega, odkar sem prenehal pomagati izboljševati zdravstveno stanje Pariza.

Izprva me je to potrla! Od svojih štirih udov sem imel le še desno roko! Moral sem tako iskati zanjo »državlanskega« posla. Potem ko sem bil vsako stvar nekoliko poizkusil, sem zašel med lepenkarska dela in tako izdelujem sedaj škatle za peresa pri kapah narodne straže; delo sicer malo nese, a ga vsakdo lahko opravlja. Ako vstanem ob štirih in delam do osmih, zaslužim šest srebrnih grošev! Stanovanje in hrana porabita štiri in preostaneta mi torej še dva za razkošje. Na ta način sem bogatejši kot Francija, ker moj proračun je urejen in služim ji še dalje, ker ji pomagam varovati njena peresa pri kapah. —

Pri teh besedah me je oče Chauffour smehljaje pogledal in njegove velike škarje so pričele iznova rezati zeleni papir za škatlice.

Obstal sem ganjen in nekam zrl ves zamišljen.

Še en ud one svete čete, ki koraka v boju življenja vedno na čelu, svetu za

Naše vstajenje.

Velikonočni spomini, tako polni nepričakovano srečnih dogodkov, ki jih je rodilo nezaslišano sovraštvo, toda ne brez nepojmljive večne Ljubezni, ta čudovita zmagava večne Resnice, ki je vstala iz naj-

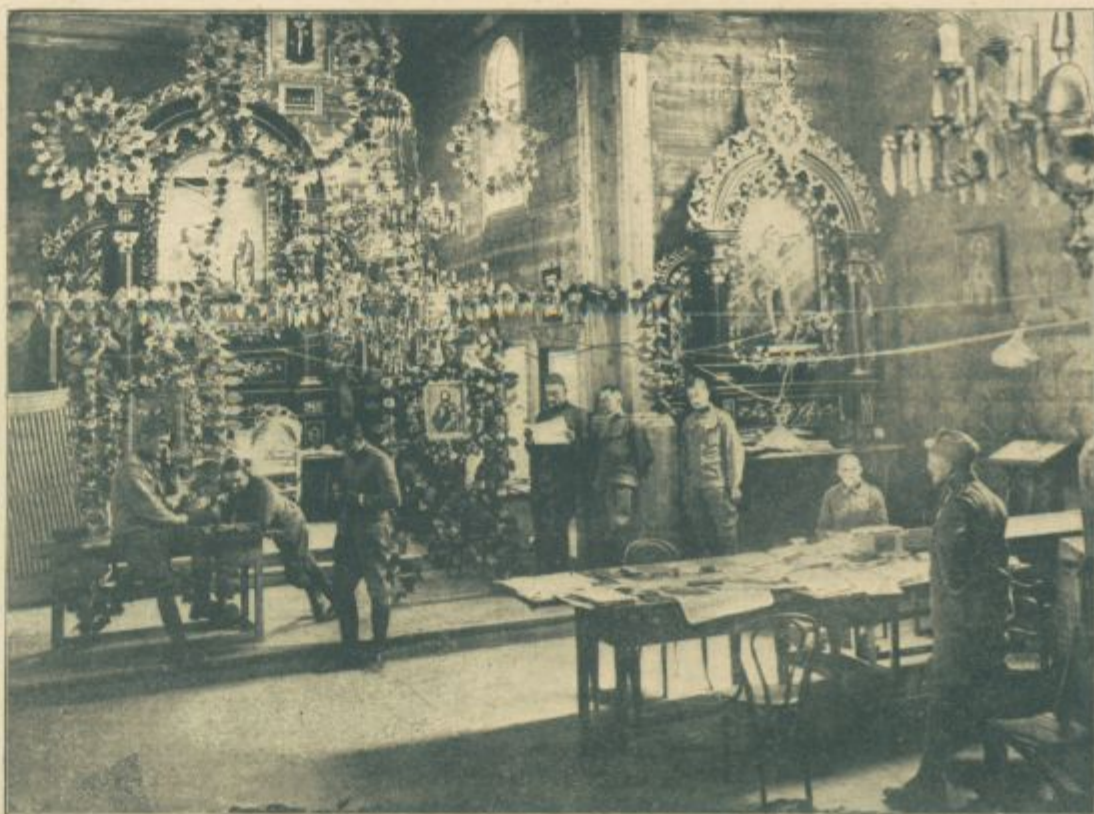

Po Italijanih razstreljena cerkev v S. Polo.

zglede in v blagor! Vsak teh drznih borcev ima svoj bojni klic: ta »domovina«, oni »družina«, drugi »človeštvo«; a vsi slede isti zastavi, dolžnosti; za vse velja

globlje uničbe učlovečenega Usmiljenja, nas kljub stiskam navdaja z živim zaupanjem.

Nehote z zaupanjem pa vstaja tudi

Pisarna našega generalnega štaba v neki cerkvi.

isti božji zakon, vdanost. Nekoliko bolj kot same sebe, ljubijo skrivnost tega, kar je veliko; živeti, ne zase, je cilj velikušnega človeka.

vprašanje: ali so dogodki zadnjih let že naš veliki petek, ali se naše trpljenje že nagiba k zatonu tega bridkožalnega dne, in se nam bliža tiha, pokojna velika sobota s svojim pripravljanim na veselo vstajenje; ali pa je morda srd in divjanje narodnih sovražnikov, ki jim daje znamenje nezvest domačin, šele grozna, po-

niževalna noč velikega četrta, ki ji hujša bolest, globlje ponižanje in neverjetnejše trpljenje velikega petka šele sledi?

Toda če nas najhujše muke velikega petka še čakajo, nas vse to ne sme motiti, zakaj večni zakon, s kakršnim božja Previdnost niti svojemu učlovečenemu Sinu ni prizanesla, je tak, da je vsak porod združen z bolečino, vsaka velika misel se mora preizkusiti v trpljenju.

In še druga resnica:

Kar si brez truda pridobiš, ima zate malo cene. Odtod pojav, da nam ljudje

Najsijajnejši koncert ne nudi fantom toliko užitka kot preprosta pesem, ki si jo sami zapoje.

Če smo morali in še vedno moramo in bomo morali za udeležitev naše jugoslovanske misli morebiti še bolj trpeti, nam bo tako pridobljena Jugoslavija tembolj ljuba in draga, ker bo odkupljena z našim delom, z našimi žulji, gorkimi solzami, srčno krvjo.

Pomnimo tudi, da se je v velikih dobah narodov vedno ponavljal pojav:

Meso njih mesa, kri njih krvi je po-

zažari tem lepše, v tembolj blesteči luči, tem bolj žarkem ognju, tem iskrenejši ljubezni...

Ukrajinci-Malorusi.

Država, ki smo ž njo prvo sklenili mir, je Ukrajina. Ljudstvo, ki tod prebiva, se imenuje Ukrajinci ali Malorusi.

To je visokorasel rod, z vitkim krepkim stasom, ne preveč koščen, z okroglimi udi in obrazom. Lice je izrazito, milo, ponekod črnikastra barva obraza spominja na teint Jutrovcev. Dolgi lasje so temnoplavi, semtertje črni, redkokdaj svetli. Oči imajo izvečine sive, pa imajo tudi črne in rujave oči, plave so pa zelo redke.

Možaki goje samo brke, redko celo brado, dočim — kakor vidimo za ruskimi praznično oblečenimi kmetičami — Velikorusi s ponosom goje dolgo brado.

Ženske so ponavadi manjše rasti in krepkega stasa, ponajveč temnih oči in črnih trepalnic. Izraz lica pri ženskah je nežen in prijazen, pri tem pa nekoliko melanholičen (turoben). Zdi se, da je maloruskemu tipu primešano nekaj azijske krvi, čemur se ne smemo čuditi, saj so bili Malorusi, zlasti pa maloruski kozaki v nepretrgani — izvečine sovražni zvezi s Turki in Tatari, ki so z dveh strani obdajali in napadali malorusko, oz. ukrajinsko ozemlje.

Malorus je snažen, rad ima lepo hišo, čisto obleko. V svojih kretnjah je nekoliko počasen, ni posebno trudoljuben, tudi je veliko manj vesele nravi in manj podjeten nego Velikorusi. Žene pa so zelo pridne in vsakršnega dela vajene. Bo pač tudi tu vsaj še nekaj ostanka jutrovskih navad in življenja, kakršno se je razpaslo pri naših južnih bratih, zlasti Črnoгорcih, pa deloma tudi pri Srbih in Bolgarjih, kjer mož po stari navadi le »junači« in »pije tobak«, če pa ne junači, pa pohajkuje, žena mora pa sama za vse skrbeti in vsa težka dela opravljati.

O lepih duševnih lastnostih nam pričajo krasne narodne pesmi, z živo domišljijo, polne prilik, slik, prispodob in simbolov. Domišljija mu oživlja vso naravo, ki v njej simbolično utelesuje razne pojave človeškega življenja.

Napevi maloruskih pesmi so čudovito nežni, globoko občuteni in so pogosto še bolj turobni nego besedilo samo.

Nepregledna, enakomerna, žalobno sanjava ravnina namreč, ki v njej že stoletja prebivajo, jim je ustvarila mehko občutno srce, ki zlasti nežne, melanholične strune v njem hitro zazvene, tako da ga tužna zgodba ali žalna pesem privede do solz.

Ta mehka čustvenost srca se kaže ob vsaki priliki: v ljubezni, veselju, iskreni vdanosti med možem in ženo in v veliki nežnosti do otrok.

Zmisl za lepoto se kaže tudi v tem, da svoje posestvo rad obdaja z vrtom, hišo z drevjem. Deklice si poleti rade krase lase s cvetjem. V hišah pa zaljšajo suhe ali umetne cvetlice iz pisanega papirja svete podobe.

Malorusi so zelo pobožen narod. Vendar pa vsled svoje čustvenosti in tenkočutnosti večkrat premalo odločen, sentimentalni in se v resnični ali umišljeni bolesti rad poloti čaše, da si v pijaci utopi svojo pravo ali dozdevno bridkost.

Vsled svojega neodločnega značaja se tudi ne briga za javno življenje, tako da je bilo n. pr. sedaj med

Iz Ukrajine: žitno polje; spodaj: tedenski semenj v vasi.

za dobrote, ki smo jim jih izkazali, niso hvaležni, da jih hitro pozabijo.

Kar pa si človek pridobi s trudom svojih rok, s telesnim ali umskim naporom in trpljenjem, to ima zanj pravo ceno. Ali bi mati tako ljubila otroka, če bi si ga ne priborila takorekoč z neprestanim trpljenjem? Palača, ki bi jo dobil v dar, bi ti ne rodila toliko veselja, kakor hišica, ki si si jo s svojimi žulji postavil.

dajala roko tujcem, da pomaga ugonobiti lastno meso in kri. Toda tudi to početje je rodilo dobre sadove, zakaj iz njega so se posamezniki in narodi učili, kako je treba tudi nad talenti čuvati, da se ne izprevržejo. —

Čim hujša stiska od zunaj in znotraj, tem trdnejše naše upanje: Da nam po velikem petku trpljenja, preganjanja in krivice velikonočno jutro našega vstajenja

Malorusi treba velike agitacije, preden se je ljudstvo vsaj nekoliko zganilo za samoodločbo, dočim je pri nas samo ena beseda vsa srca vžgala in celo slovensko zemljo razpalila v veličasten kres, čigar odsev ožarja cel svet, tako da vročino tega požara čutijo tudi tisti, ki si tišče oči pred bliščem tega blaženega ognja. . .

Brezbržen je, toda če se loti, pa tudi trmast. Težko se odloči za kaj, pa ga zopet ne moreš odvrniti, če se je enkrat za kako reč zavzel. Ravno to mu je tudi pomagalo, da si je ohranil svoj jezik, robujoč pod tujim gospodvom.

Kljub vsemu temu pa Malorus svojo osebno svobodo visoko ceni. Dasi se na pr. celo marsikateri izobraženec za splošno, javno blaginjo skoro ne zanima in s tem daleko zaostaja za velikoruskim izobraženstvom, se vendar zelo zanima za svojo osebno samostojnost.

Zato družinsko imetje čim najhitreje delé; gospodarsko združevanje jim ne prija, sin se poizkuša hitro oženiti in se gospodarsko osamosvojiti, kar gotovo ni v hasek gospodarskemu napredku in razcvetu.

Prav to je tudi vzrok, da se gospodarstvo med Malorusi ni moglo kdovekaj razviti, in prav to je tudi v veliki meri pripomoglo, da so se mogli sredi med njimi v takem številu naseliti in se do take moči razviti premeteni židje, da so Malorusi sedaj popolnoma od njih odvisni: vsak trgovec, vsak gostilničar, zdravnik, kupec in tudi večina veleposestnikov, sploh: kjer se denar služi na lažji način, da le ne z delom in žulji, tam je žid.

Medseboj so Malorusi pravični, odkriti in drug drugemu vdani. Izredno ljubijo svojo ožjo domovino, svoj rojstni kraj, zato ga neradi zapuščajo. Zadovoljni so z malim, doma imajo, kar nujno rabijo za življenje, po kaj naj bi z doma hodili?

Zato ni čuda, če so se ravno maloruskim vojnim ujetnikom najbolj iskriale oči genotja, ko so zaznali vest, da je njih domovina sklenila mir in da se kmalu vrnejo domov:

»Slava Bógu, slava Bógu!« so ukali presrečni.

Po poklicu so ponajveč kmetje in pastirji. Za rokodelstvo nimajo niti veselja, niti spretnosti, še manj za trgovino ali obrt. Za večje trgovsko podjetje nimajo prav nikakršnega zmisla, ne za to potrebne urnosti, ne okretnosti, pa tudi ne dovolj bistre iznajdljivosti. Kakšna razlika v tem oziru med Veliko- in Malorusi!

služabnica svojega moža. Res da žena pri Malorusih veliko dela in trpi, toda nikdar ne toži, ker je gospodinja pri hiši. Gorje njemu, ki bi žalil Malorusovo ženo; nikoli bi tega ne pozabil.

Malorusi so pesniško navdahnjeni; pesem ljubijo in ob času žetve in košnje gredo cele družine s srpovi in kosami in

Prebivalci Ukrajine — kjer vlada »mir« — v svojih slikovitih narodnih nošah.

Na semnju ti Velikorus svojo robo ponuja in hvali na vse mogoče in nemogoče načine, da pri njem kaj kupiš, ta ti pa ne ponuja, in če ga prašaš po blagu, ti odgovarja, kakor da se mu ne zljubi.

Boljše za kupčijo so maloruske žene, ker so živahnejše, iznajdljivejše in podjetnejše. In ker Malorus osebno svobodo visoko ceni, zato žene veliko bolj spuštujejo in uvažujejo nego Velikorusi. Pri Malorusih je žena tovarišica in zaupna prijateljica svojemu možu, pri onih pa

z »bandurkami« (neke vrste tamburicami) v južne kraje. Kakor si Bolgarke venčajo glavo z rožami za časa rožne trgate (Bolgari sade rože, ki iz njih cvetlja pridelujejo dragoceno rožno olje), tako si tudi Malorusinja ob žetvi diči glavo s klasjem.

Nošo imajo sledečo:

Malorus nosi belo domačo srajco, nad njo telovnik in jopič, bele hlače prehajajo pod kolenom v visoke čevlje, če so pa dolge, se zavezujejo nad nizkimi čevlji, ki so spredaj zaokroženi, pozimi pridevljejo

Ruske kmetice v svojih dragocenih in zgodovinskonarodnih prazničnih nošah.

še dolgo kmetiško suktnjo. Glavo mu pokriva ali črna kapa ali širokokrajni klobuk.

Ženske nosijo dolgo belo srajco, ki je ob robu in na rokavcih navadno lepo rdeče vezena. Nad njo rjavkasto, približno pedenj krajšo haljo, ki jo spredaj ponavadi zakriva okusno vezen predpasnik, in med obema zadaj zapet širok moderc brez rokavov. Glavo si pokrivajo ali z rdečim robcem ali kapo — rekli bi — srednjeveške oblike. Vsa obleka je domače delo, v marsičem podobna hrvatski narodni noši.

Hiše so izvečine majhne, lesene, s slamnato streho, pročelje je obrnjeno proti dvorišču, odkoder imajo tudi vhod pod lopo, ki ima lepo izrezljane stebriče. Tla v hiši so ponavadi iz steptane ilovice, notranje stene so pobeljene, za vrati stoji ogromna peč, v kotu visoka postelja.

Kakor med Jugoslovani še vedno žive pevci-slepci, tako imajo tudi Malorusi svoje slepce, ki hodijo od sejma do sejma, od vasi do vasi in prepevajo stare pesmi in jih spremljajo s »kobzo« ali »banduro«, to so »kobzari, banduri«, ki se krog njih zbira narod, da posluša junaška dela svojih prednikov: Nolivajka, Taras Buljbe, Pavljuka, Ostranica, predvsem pa kozaškega hetmana Hmielnickega. V starih časih so kobzarji spremljali kozake v boj, da so jih s svojimi spevi hrabрили in navduševali.

A. M.

Kratka povest o antikristu.

Ruski spisal Vladimir Sergejevič Solovjev.
Prevel Franc Poljanec. (Dalje.)

Če se je polstoletno podaništvo pod azijske barbabe dogodilo vsled nesoglasja držav, ki so mislile samo na svoje posebne narodnostne koristi, se je velika in slavna osvoboditev dosegla z mednarodno organizacijo zedinjenih sil vsega evropskega prebivalstva.

Kot naravna posledica tega očividnega dejstva se je pokazalo to, da je stari, zgodovinski ustroj posameznih narodnosti izgubljal pomen in da so skoraj povsod izginjali zadnji ostanki monarhističnih ustav. Evropa v 21. stoletju predstavlja

zvezo bolj ali manj demokratskih držav — evropske zedinjene države.

Uspehi zunanje kulture, po mongolskem navalu in osvobodilni borbi nekoliko zadržani, so znova načeli svojo pot s pospešenim hodom. Toda predmeti notranje zavesti — vprašanje o življenju in smrti, o končni usodi sveta in človeka, zavito in zamotano v množico novih fizioloških in psiholoških³ raziskavanj in odkritij, osta-

Alojzij Škrjanc

s Holmea, padel na laškem bojišču ob deseti italijanski ofenzivi. Vzor nemu mladeniču blag spomin!

Ivan Gorjanec

iz Postojne, narednik, umrl junaške smrti na bojišču ob Soči 28. oktobra 1917. Spomin ti domovine!

jajo — kakor prej — brez rešitve. Jasen je samo en važen negativen uspeh: odločen padec teoretičnega materializma.⁴ Predstava o svetu, kot o sestavu pleščočih atomov⁵ in o življenju, kot o posledici mehničnega kupičenja najfinejših tvarnih izprememb — s takimi predstavami se noben misleči um več ne zadovoljuje. Človeštvo je za vselej odrastlo tej stopnji mroslovske otroške dobe.

Toda po drugi plati je pa tudi popolnoma jasno, da je odrastlo tudi otroški sposobnosti za naivno vero brez premišljanja. Tako pojmovanje, kot o Bogu, ki je svet iz nič ustvaril itd. so prenehali poučevati že v začetnih šolah. Iz-

³ Fiziologija se peča z vprašanjem o naravi, zakonih razvoja človeške telesnosti, psihologija pa razglablja o človeški duševnosti.

⁴ Materializem uči, da je samo čutni svet; česar s svojimi telesnimi čuti ne zaznavamo.

⁵ Najmanjši delci teles.

delali so neko splošno vzvišeno stopnjo predstav o takih predmetih, ki se pod njo ne more dopuščati nikak dogmatizem.⁶ In če je bila ogromna večina mislečih ljudi popolnoma neverna, so tudi maloštevilni verniki vsled nje postali miselci, izpolnjujoč zahtevo apostolov: bodite otroci po srcu, toda ne po umu.⁷

Ta čas je živel med maloštevilnimi vernimi spiritualisti znamenit človek — mnogi so ga imenovali nadčloveka — ki je bil enako oddaljen i od umstvenega i od srčnega otroštva. Bil je še mlad, toda vsled svoje visoke genialnosti⁸ se je pri svojih triintridesetih letih široko proslavil kot veliki mislec, pisatelj in javni delavec. Zavedajoč se sam v sebi velike duševne sile, je bil vedno prepričan spiritualist in jasna pamet mu je vedno kazala resnico tega, kaj je treba verovati: v dobro, Boga, Mesija. V to je veroval, toda ljubil je vedno le samega sebe. Veroval je v Boga, toda v globini duše je nehoti in brez premišljanja samega sebe višje cenil nego Njega.

Veroval je v Dobroto, toda vsevidno oko Večnosti je vedelo, da se ta človek ukloni pred zlo silo, da ga le podkupi — ne z omamo čuvstev in nizkih strasti in celo ne z visoko vabo oblasti, toda z edinim neizmernim samoljubjem. Sicer pa to samoljubje ni bilo niti nezavesten instinkt niti brezumno zahtevanje. Razen izredne genialnosti, krasote in plemenitosti so najvišji pojavi vzdržnosti, nesebičnosti in dejanske dobrotelčnosti, se je zdelo, opravičevali ogromno samoljubje velikega spiritualista, asketa⁹ in filantropa¹.

In ali naj se mu to očita, da je, ki je bil z božjimi darovi tako obilno obdaran, spoznal v njih posebne znake izredne naklonjenosti božje do sebe in da se je dalje imel drugega za Bogom, v svoji vrsti edinim božjim sinom. Kratko: on je sebe imel za to, kar je v resnici bil Kristus.

Toda ta zavest svojega visokega dostojanstva se dejanski v njem ni določala kot npravstvena obveznost do Boga in sveta, ampak kot njegovo pravo in predprava pred drugimi in prav posebno pred Kristusom.

On izpočetka ni sovražil Jezusa. Priznaval je Njega mesijansko dostojanstvo, toda on je v resnici gledal v njem samo svojega največjega predhodnika, — npravstveno delovanje Kristusovo in Njegova absolutna edinstvenost je bila temu s samoljubjem omračenemu umu nerazumljiva.

Sodil je tako-le:

»Kristus je prišel pred menoj; jaz sem se pojavil kot drugi; to pa, kar se v teku časa javlja kesneje, je po bistvu prvo. Jaz prihajam poslednji, na koncu zgodovine, to pa zato, ker sem jaz popolni, končni odrešenik. Oni Kristus je — moj predhodnik. Njegov poklic je bil, pripraviti in priготoviti moj nastop.«

In v tej misli veliki človek 21. stoletja obrača nase vse, kar pravi evangelij o drugem prihodu, razlagajoč ta prihod ne kot povratek istega Kristusa, ampak kot nadomestitev pripravljalnega Kristusa z dopolnjevalnim, to je z njim samim.

Na tej stopnji predstavlja človek še nekaj značilnega in originalnega. Saj je n. pr. na podoben način svoje razmerje do Kristusa presojal tudi Mohamed, pravičen

⁶ Krščansko načelo, da so nespremenljive, večne resnice.

⁷ Prim. I. Kor. 14, 20.

⁸ Duhovitost.

⁹ Mož versko strogega življenja.

¹ Človekoljub.

Prebivalstvo Bukovine se klanja svojemu vladarju cesarju Karlu.

človek, ki ga ne smemo dolžiti v nikakem zlem umiselku.

Samoljubno povzdigovanje sebe nad Kristusa je ta človek opravičeval še na sledeči način:

»Kristus, ki je pridigal in v svojem življenju kazal npravstveno dobro, je bil p o b o l j š e v a l e c človeštva, jaz pa sem poklican za dobrotnika tega, deloma poboljšanege, deloma nepoboljšljivege človeštva. Jaz bom dal vsem ljudem vse, česar je treba. Kristus kot moralist¹ je ločil ljudi v dobre in hudobne. Jaz postanem pravi predstavitelj tega Boga, ki dviga svoje solnce nad dobrimi in hudobnimi, ki dežuje na pravične in krivične. Kristus je prinesel meč, jaz prinesem mir. On je grozil zemlji s strašno poslednjo sodbo.

Toda poslednji sodnik bom jaz, in moji sodbi, toda ne pravica povračevalna, ampak sodba milosti. Bo tudi pravica v moji sodbi, toda ne pravica povračilna, ampak pravica razdeljevalna. Jaz bom vse razločil in vsakateremu dal, kar mu je treba.«

(Dalje.)

¹ Moralist sodi o delih, ali so dobra ali slaba.

Doma in po svetu.

Žito iz Odese.

Ni samo ogrskim polkom in židom zadišala žita polna ukrajinska Odesa, ampak tudi nemška vojska, ki se je izprva delala, da hoče severno v Kijev, jo je zavila proti jugu, in toliko da ni prišla pred našimi tja in na mestna vrata pritrčila napisa: Deutsche Beute — nemški plen, pa bi se bili celo neusmiljeni Madžari in prekanjeni Judje pod nosom obrisali, kakor smo se v Italiji. Sicer je pa vpra-

šanje, kaj bi bilo za nas večjega pomena: Madžari sploh nič ne dajo, Nemci nam pa od žita, ki je za nas namenjeno, pa po kakšnih zavoženih potih v Nemčijo zaide, vendarle semtertje kak vagon pošljejo, če imamo le preveč široka in polna usta — zabavljanja.

Japonci stezajo svoje kremplje po bogati ruski Sibiriji. Amerika, ki je te zvite kramarske Jutrovce, sinove vzhajajočega solnca, že davno postrani gledala in svojim rumenim zaveznikom niti dovoljevala ni, da bi se smeli v njej poljubno naseljevati, jim genljivo pridiga in jih pozikša zaenkrat z lepo besedo odvrniti od tega roparskega pohoda, dela se celo, kakor da jih hoče ob priliki nakrcati, samo japonski kremplji so neobčutljivi in nevarno je, da se japonski zmaj razkači in jih Ameriki zasadi v občutljivo meso. Z zverino se je nevarno bratiti.

Koliko je vredna cela Avstrija?

Bivši finančni minister Engel je cenil Avstrijo na 125 milijard kron, upal je celo, da bi mogel dognati celo 130 milijard. Največji optimisti (ljudje, ki gledajo vsako reč le z najbolj ugodne strani) so dejali, da vrednost Avstrije znaša vsaj 135 milijard. —

Danes so nam zopet ministri razodeli, da smo pa dolžni čez 70 milijard, torej zadolženi nekaj nad polovico vse vrednosti. Če bi kakšen velik posestnik prišel do podobnega zaključka, bi se vsaj malo za ušesi popraskal in poskrbel, da vse nepotrebne izdatke ustavi.

* * *

Na zahodu se bodo udarili — kakor vse priprave kažejo — da se bo cel svet v tečajih zamajal in zaječal kakor v strašnem umiranju. Kar sta si mogli izmisliti

človeška in peklenska domišljija najhujših uničevalnih in morilnih strojev, so nagrmadili, kakor zavezniški in sovražni listi radostno in s ponosom poročajo.

Koliko je naših ujetnikov na Ruskem.

Te dni smo zvedeli iz ministrskih ust, da je naših ujetnikov na Ruskem še enkrat toliko, kot je ruskih pri nas. In zopet so nam vladna usta — nekoliko prej pač

Izlet v osvojene italijanske pokrajine:

Ogrski delegatje v Palmanovi. Zadnjič smo spremljali ogrsko vojsko in žide pred bogato ukrajinsko pomorsko mesto Odeso, danes jih gledamo v osvojenih krajih Italije — kjer se pač da kaj dobiti.

— odkrila, da je pri nas sledeče število ruskih ujetnikov: 10.000 častnikov in en in eno četrtinko milijona drugih vojakov.

Gos stane na Dunaju 150 kron.

Doklej bo trajala vojna?

V Pragi pravijo: dokler ne postane zadnji praški jud milijonar.

* * *

Na dunajskem vseučilišču je devetdeset odstotkov vseh slušateljev judov. — Tako pa res nihče več ne zna skrbeti, da se »življenje moštva kar najbolj varuje.«

Razno.

Dva — nekaj vredna. K pruskemu kralju »velikemu Fricu«, ki — je kakor tudi nemški zgodovinarji brez olepšavanja pišejo — napadel našo cesarico Marijo Terezijo brez vsakršnega vzroka, samo s tem namenom, da je Avstrijo oropal bogate Šlezije. — K njemu je prišel kandidat in ga prosil službe. Kralj ga je vprašal, kje se je rodil.

»Rojen sem bil v Berlinu«, je odvrnil. »Poberite se!« je dejal vladar, »vsi Berlinci niso nič vredni.«

»Oprostite, prosim, Veličanstvo«, je kandidat odvrnil, »pa je tudi nekaj poštenjakov med njimi; jaz dva taka poznam.«

»Kdo sta ta dva?« je kralj radovedno vprašal.

»Prvi«, je odgovoril kandidat, »je Vaše Veličanstvo, drugi, ta sem pa jaz.«

Kralj se na ta odgovor ni mogel zdržati smehú in mu je podelil službo.

Vojak-novinec, ki mu je vojaška plača premala za njegove potrebščine, piše svojemu

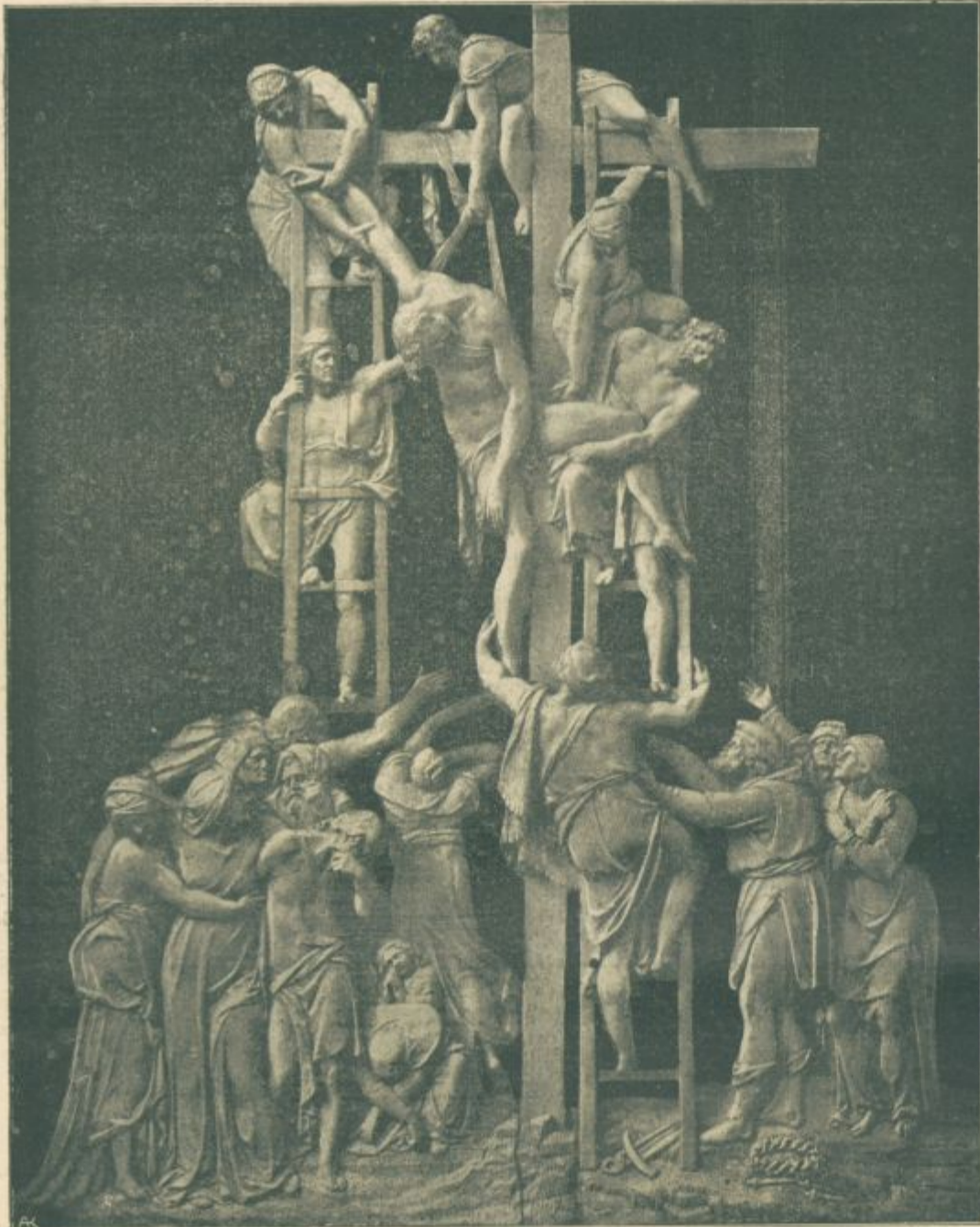

Ženska emancipacija — sestra Rdečega križa kot brivka.

očetu: Dragi oče! Tu v mestu je strašno drago vse — prodaj kravo, prodaj tele in mi pošljí denar. — Oče mu kratko odpiše: Krava ostane doma — tele je pa že v mestu.

Prijazen odgovor.

Jaka vpraša prijatelja Tomaža nekoliko zbadljivo: »Kako da si šel k Medvedarju služiti, čemu mu vendar boš?«

Snemanje s križa. — Po Michel-Angelu; delo s slonove kosti.

Napuh. »Mi pa molimo!« — Pobožen oče je vsak večer čital sv. pismo. Njegovi trije sinovi so med tem molili večerno molitev. Dva sta med njo zadremala, tretji pa je samozavestno dejal očetu:

»Glej, oče, ta dva spita, jaz pa molim!«
Modri oče je pa odvrnil:

»Sin moj, bolje je spati, nego se s tem bahati, kar dobrega storiš.«

Dober zgled.

Učitelj: »Če kdo n. pr. eno oko izgubi, je zato drugo tem krepkejšo; če pa kdo obe očesi izgubi, se mu pa zato drugi čuti tembolj razvijó. — Kdo mi more še kak podoben zgled navesti?«

Jerica (postrizje z drobnimi prstki): »Jaz vem!«

Učitelj: »No?«

Jerica: »Moja teta ima eno nogo kratko, zato je pa druga tem daljša.«

Pri naboru.

Potomec izvoljenega ljudstva: »Če me kaj boli? Naduho imam, gospod polkovni zdravnik, putiko in želodec me boli, pa nervozen sem in napihnen vrat imam, pa srčno hibo in kamene...« — »Res?! Potem bo pa junaška smrt za domovino za Vas prava rešitev! Potrjen!«

Tomaž pa ga — ne bodi len — pouči: »Za konja me dedec ima; če bi bil osla potreboval, bi bil pa tebe poiskal.«

Marsikdo si je življenje obtežil, ker je bil prelahak.

Domače stvari.

Kipnik iz koruzne moke. Raztepi jajce, 5 dkg surovega masla in 15 dkg sladkorja, primešaj 3 žlice mleka, žličko dišav, 20 dkg

koruzne in 5 dkg bele moke; ko je dobro premešano, primešaj še žličko prahu. Zravnaj polovico testa po pekači, namaži z mezgo in pokrij z drugo polovico. Peci dobre pol ure.

Kruhov kipnik. Eno ali dve čebuli opeci na maslu, vmešaj 20 dkg namočenega kruha, odstavi in primešaj dve žlici pšeničnega zdroba, par žlic mleka in prašek. Peci v sopari petindvajset minut.

Jabolčno testo. Stepi 2 rumenjaka in 10 dkg sladkorja, vmešaj žlico mleka, 10 dkg krompirjeve in 10 dkg navadne moke in 10 dkg prav fino razrezanih kislih jabolk. Končno primešaj še jajčni sneg in prašek.

Korenjeva torta. Nastrži 20 dkg rumenega korenja, raztepi 2 rumenjaka, 12 dkg sladkorja. Vmešaj korenje, kani nanj kapljo kisa in vmešaj žličko dišav, žlico lešnikov, 6 dkg krompirjeve moke in prašek. Peci 25 minut.

Zličniki z jabolki. Nareži 1/2 kg jabolk, ki naj stoje 2 uri, potem stepi jajce, osladi in otepi 24 dkg moke in jabolka. Kuhaj četrť ure.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

A. B. v D. Če preberete našo globoko zamišljeno, od številke do številke zanimivejšo »Kratko povest o Antikristu« in si do korenin ogledate vodilno strást v njej opisanega nadčloveka, nas ne boste več popraševali po duhu, ki vodi »Resnico«.

C. Č. v J. Dobri rokopisi so nam seveda vedno dobrodošli, bodisi kratke črtice, dobre smešnice, popisi domačih znamenitosti in važnejših dogodkov (najbolje s priloženimi fotografijami), poljudni poučni članki itd., itd., sploh vse, kar utegne naše naročnike zanimati.

NASE SLIKE.

Na uvodnem mestu prinašamo sliko vstalega Kristusa, ki se je kot vrtnar prikazal Magdaleni. Slikal jo je Italijan Friderik Baroccio (izg. Baróčo) iz Urbina, rojstnega mesta preslavnega Rafaela Santija. Živel je (1528—1612) v dobi, ki je sledila najsлавnejši dobi italijanske upodabljaóče umetnosti, ki jo posebno dičijo imena Rafael, Correggio (Korédžo) in Michelangelo (Mikelandželo).

To je doba posnemanja teh velikih mojstrov in nam zato ne nudi veliko samorastlega. Eden najsamostojnejših in najbolj darovitih umetnikov te dobe je naš Baroccio, ki so ga v njegovem času prištevali največjim mojstrom vseh časov. Doseči je hotel zlasti Correggia v njegovih čutno lepih podobah, v njegovem čudovitem, mehkem, tako poživljavaóčem koloritu (barve) in gorki svetlotemačni svetlobi.

Njegove osebe so zato tudi tako polne čutne mehkebe, živahno notranje življenje in čuvstvovanje je utelešeno v teh vitkih, lepih, ljubkih, deloma sentimentalnih postavah, življenje, ki se giblje med zamaknjenjem in čutno sanjavnostjo.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna, Ljubljana.
Odgovorni urednik JOSIP KLOVAR.

Na poti iz gozda v mesto.

»Viž jo mrho, kako ponosno stopa, kot da vé, da bom ta drva prodal za — 300 kron.«

